

מאי 2025

חוות דעת האגודה הישראלית של קלינאי התקשורת

תגובה לקול קורא של משרד הבריאות להערות הציבור: שירותים בתחום התפתחות הילד - עדכון

תמצית מנהלים

האגודה הישראלית של קלינאי התקשורת מברכת על הכרת משרד הבריאות בחשיבות מקצוע קלינאות התקשורת ובתרומתו המשמעותית בתחומי התפתחות הילד. עם זאת, אנו מוצאים כי התוכנית המוצעת לביטול החזרים כספיים למשפחות, טרם הבטחת זמינות ואיכות השירות בקופות החולים, מעוררת חשש כבד ועלולה לפגוע הן בנגישות הטיפול והן באיכותו.

אנו מאמינים כי קיצור תורים ושיפור השירות הציבורי חייבים להיות תנאי מקדים לביטול מנגנון ההחזרים. מסמך זה מפרט את עמדתנו המקצועית ומציע סדר פעולות חלופי להשגת היעדים המשותפים של שיפור השירות הציבורי בתחום קלינאות התקשורת.

עמדת האגודה הישראלית של קלינאי התקשורת

האגודה של קלינאי התקשורת בישראל (ע"ר) (להלן "האגודה") הינה עמותה רשומה, המאגדת בתוכה קלינאיות וקלינאי התקשורת בישראל מכל סוגי ההעסקה (שכירים, פרילאנסרים, עצמאיים) ובתחומים המקצועיים השונים (התפתחות הילד, אודיולוגיה ושיקום שמיעה, טיפול בזקנים, שיקום, בליעה, ועוד).

האגודה הישראלית של קלינאי התקשורת מברכת על התוכנית לחיזוק השירות הציבורי בעין ולהרחבת השירות למטופלים, אך אנו מודאגים מכך שיישום חלקים בתוכנית ללא מוכנות מתאימה של המערכת הציבורית עלול לפגוע במטופלים ובבני משפחותיהם.

1. סדר הפעולות הנדרש

האגודה סבורה כי בהעדר יעדים ברורים ומנגנוני פיקוח ואכיפה מתאימים יש לשקול בזהירות את המועד לביטול מנגנון ההחזרים. אנו סבורים כי סדר הפעולות הנכון להשגת המטרות המשותפות הוא:

א. **קביעת יעדים ברורים להרחבת הטיפול במערכת הציבורית** - יש לקבוע יעדים מדידים, בני ביצוע וברורים לשיפור השירות ולקיצור משך ההמתנה לטיפול במערכת הציבורית.

ב. **מידדה ובקרה עצמאית** - יש לוודא כי יופעל מנגנון בקרה בלתי תלוי לבחינת העמידה של קופות החולים ביעדים שנקבעו.

ג. **דחית הביטול של מנגנון ההחזרים** – על פי הרפורמה המוצעת יבוטל מנגנון ההחזרים בעוד 4 חודשים. אולם, בהעדר יעדים ברורים ומנגנוני פיקוח מסודרים, וכן לאור מחסור אקוטי בתקנים ובכוח אדם (ר' להלן), אנו חוששים מביטול מוקדם של מנגנון ההחזרים בלי שניתן מענה מספק. לאור זאת, אנחנו סבורים כי יש לבחון את מועד ביטול המנגנון רק כאשר יושגו יעדי קיצור התורים והרחבת השירות הציבורי ויעמדו בסטנדרטים בינלאומיים של שירותי בריאות במדינות המערב.

הצעת משרד הבריאות הופכת את סדר הפעולות, ומעלה חשש כבד לפגיעה במטופלים ובמשפחותיהם בשל ביטול ההחזרים בטרם הובטח שירות ציבורי זמין ואיכותי.

2. בעיית המחסור בתקנים

לפי דוח פערי כ"א במקצועות הבריאות (משרד רוה"מ מאי 2021) חסרים תקנים רבים לקלינאי תקשורת ובתוכם גם בתחום התפתחות הילד בקופות החולים, וזו אחת הסיבות המרכזיות לזמני ההמתנה הארוכים. לא מצאנו בתוכנית המוצעת התייחסות מספקת להגדלת היצע התקנים באופן שיאפשר קיצור משמעותי בתורים. במידה והכוונה היא להיעזר בשירותי טיפול חיצוניים לקופה (על ידי קלינאות תקשורת בהסדר או פרילנסריות או כל שיטה אחרת), אנו סבורים כי חובה על משרד הבריאות לפקח על חוזי ההתקשרות המוצעים לקלינאות התקשורת. פיקוח זה נדרש הן מבחינת עמידה בחוק החוזים האחידים ובתוכם בחינת תנאים בעייתיים המגבילים את התקשרות קלינאות התקשורת עם ספקים או קופות אחרות (כפי שהופיע בדוגמאות חוזים בעבר). תנאים מגבילים אלה פוגעים בחופש העיסוק של הקלינאות ועלולים להחרף את המחסור בכוח אדם מקצועי זמין למתן טיפולים.

3. מדידה של קיצור התורים

אנו מבקשים להדגיש כי המדידה של קיצור התורים צריכה להתייחס לטיפולים שבוצעו בפועל, ולא לתורים המוצעים בשעות שאינן מתאימות למשפחות. כיום, קופות החולים מציעות להורים טיפולים בעיקר בשעות הבוקר והצהריים, בהן מרבית ההורים נמצאים בעבודה או כאשר הילדים עייפים ואינם מסוגלים להפיק תועלת מהטיפול.

אנו מעודדים את הקופות להציע מגוון שעות טיפול לאורך היום, אך מתנגדים לפרקטיקה הנוכחית בה סירוב של הורים לתור בשעה בלתי אפשרית עבורם נרשם כסירוב לקבל טיפול. פרקטיקה זו מאפשרת לקופות להסיר מקרים אלה מדוחות ההמתנה לטיפול, וכך ליצור מצג שווא של עמידה ביעדי קיצור התורים, בעוד שבפועל לא הוצע פתרון מעשי למשפחה, ולא סופק השירות.

מדידה אמיתית של קיצור תורים צריכה להתחשב בזמינות התורים בשעות המתאימות למשפחות, ולא רק בהצעה טכנית של תור שמראש צפוי שלא יתאפשר לממשו.

4. אמן הציבור והחובה המקצועית-רפואית

התוכנית המוצעת עלולה להותיר משפחות רבות ללא מענה טיפולי הולם בשנים הקרובות, מצב שעלול להיות בלתי הפיך מבחינה התפתחותית. מחקרים מראים באופן חד משמעי כי כל עיכוב בקבלת טיפול פרא-רפואי בתקופת הילדות המוקדמת משמעו עיכוב בהתפתחות הילדים, אשר לעיתים אינו בר תיקון. על כן, זמינות הטיפול בתקופה זו היא קריטית.

5. תלות המשפחות בקופות החולים

ביטול האפשרות של המשפחות לקבל החזר על טיפולים מגורם חיצוני לקופה תוביל לתלות מוחלטת בקופה המעכבת את הטיפולים ובביטוחים המשלימים שלה. דווקא סעיף זה עלול להגביר את אי השוויון, שכן במקרה של כשל הקופה במתן השירות, משפחות מעוטות יכולות לא יוכלו כלל לקבל טיפול פרטי והחזר כספי עליו.

6. פיקוח חיצוני על קופות החולים

ביטול מנגנון ההחזרים יפגע ביכולת משרד הבריאות לקבל נתוני אמת מגורם חיצוני לקופות (המטופל ומשפחתו) על אופן מתן הטיפולים בשני היבטים:

- נתונים כמותיים על מטופלים שהוכיחו עיכוב בטיפולים מעל שלושה חודשים
 - נתונים איכותניים מדורשי החזרים מתחת לשלושה חודשים, המלמדים על חוסר שביעות רצון מאיכות השירות, מועד מתן השירות ומקום מתן השירות
- הניסיון שנצבר מניסיון יישום הרפורמה בהתפתחות הילד מלמד אותנו לקח חשוב - הקופות לא עמדו בחובות הדיווח המלאות שהוטלו עליהן. הדיווחים שהתקבלו היו חלקיים, לעיתים מעוכבים, ולא אפשרו ניטור אמיתי של היקף ואיכות השירות. כאשר הנתונים מגיעים אך ורק מהגוף המספק את השירות וגם האחראי לעמידה ביעדים, נוצר ניגוד עניינים מובנה. מנגנון ההחזרים, לעומת זאת, מספק "מד חום" אמיתי ובלתי תלוי למצב השירות, המאפשר למשרד הבריאות לזהות בעיות מערכתיות בזמן אמת וללא תלות בדיווחי הקופות.

סיכום והמלצות

האגודה הישראלית של קלינאי התקשורת מברכת על היוזמה לשיפור השירות הציבורי בתחום קלינאות התקשורת, אך מביעה חשש עמוק מפני המתווה המוצע. אנו ממליצים:

1. **לדחות את ביטול מנגנון ההחזרים** עד להבטחת שירות ציבורי זמין ואיכותי, שיוכח באמצעות מדידה אובייקטיבית.
2. **להגדיל משמעותית את מספר התקנים** לקלינאי תקשורת בקופות החולים, ולוודא איוש תקנים אלו, כתנאי הכרחי לקיצור תורים.
3. **לקבוע מדדים מדויקים וברורים** לזמינות השירות ולאיכותו, תוך התחשבות בשעות טיפול נגישות למשפחות.
4. **מבחני התמיכה** אנו דורשים שהתקציבים שיועברו על בסיס מבחני התמיכה יהיו בבחינת "כסף צבוע" ייעודי עבור שירות טיפולי התפתחות הילד בלבד.
5. **לשמר את מנגנון ההחזרים כמדד פיקוח חיצוני** על עבודת קופות החולים וכערובה לזמינות הטיפול גם למשפחות מעוטות יכולת.

האגודה הישראלית של קלינאי התקשורת מחויבת לשיתוף פעולה עם משרד הבריאות וקופות החולים למציאת פתרונות שיבטיחו טיפול מיטבי לכל ילד ומבוגר הזקוק לשירותי קלינאות תקשורת, תוך שמירה על עקרונות השוויון, הזמינות והאיכות.

זהר לרר פטקין

ד"ר שבע שלמון

ד"ר לימור לביא

מנכ"לית

יו"רית משותפת

יו"רית משותפת

